

Sykepleien

FAGUTVIKLING

Studenter utforsker etikk og menneskesyn gjennom kunst

Studenter brukte kunst, refleksjon og kirkebesøk som del av et masteremne i profesjonsveiledning. Opplegget åpnet for samtaler om etikk, menneskesyn og profesjonell praksis.

Eva Vabø

Universitetslektor

Avdeling for Folkehelse, Universitetet i Stavanger

Sissel Steinberg Sørheim

Universitetslektor

Avdeling for omsorg og etikk, Det helsevitenskapelige fakultet, Universitetet i Stavanger

Grethe Heidi Bjerga

Førsteamanuensis

Det helsevitenskapelige fakultet, Universitetet i Stavanger

Kunst

Veiledning

Desentralisert sykepleierutdanning student-nyheter

Sykepleien 2026;114(107758):e-107758

DOI: [10.4220/Sykepleiens.2026.107758](https://doi.org/10.4220/Sykepleiens.2026.107758)

Hovedbudskap

Kunstbaserte læringsformer kan åpne for refleksjon over etikk, relasjoner og menneskesyn i helse- og sosialfag. Denne fagartikkelen beskriver hvordan teori, kunst og kirkebesøk kan brukes i profesjonsveiledning på masternivå.

Profesjonsveiledning spiller en viktig rolle i utviklingen av faglig skjønn, etisk bevissthet og relasjonell kompetanse hos sykepleiere og andre profesjonsutøvere i helse- og sosialfag. Veiledning kan forstås som en relasjonell og dialogisk prosess der læring skjer gjennom refleksjon over erfaringer og situasjoner fra praksis (1).

Veiledningskompetanse handler ikke bare om fagkunnskap, men også om evnen til å møte andre med åpenhet, varsomhet og ansvar (2). Slik kompetanse kan være vanskelig å utvikle gjennom tradisjonell undervisning alene.

«Profesjonsveiledning spiller en viktig rolle i utviklingen av faglig skjønn, etisk bevissthet og relasjonell kompetanse.»

Kunst og estetiske erfaringer kan bidra til refleksjon ved å åpne for erfaringer, følelser og perspektiver som ikke alltid lar seg uttrykke direkte gjennom språk (3, 4).

Estetiske læringsformer kan dermed støtte utviklingen av etisk bevissthet, relasjonell forståelse og profesjonell danning hos studenter i helse- og sosialfag.

Kunstbasert undervisning fremmer profesjonell refleksjon

Emnet MHVD270 profesjonsveiledning (15 studiepoeng på masternivå) ble i 2025 gjennomført som desentralisert utdanning i Dalane. Som en del av undervisningen ble et besøk i Bakkebø kirke brukt som læringsarena for refleksjon over etikk, menneskesyn og profesjonsrolle.

Formålet med denne fagartikkelen er å presentere og drøfte erfaringer fra et kunstbasert undervisningsopplegg i profesjonsveiledning.

Artikkelen utforsker hvordan estetiske erfaringer og lokale læringsarenaer kan bidra til refleksjon over etikk, menneskesyn og profesjonell danning i helse- og sosialfaglig veiledning.

Profesjonsveiledning bygger på menneskets verdighet

Profesjonsveiledning er forankret i et humanistisk og omsorgsvitenskapelig perspektiv der menneskets verdighet og grunnleggende livsvilkår står sentralt (5). I helse- og omsorgstjenesten møter profesjonsutøvere mennesker i sårbare livssituasjoner. Dette krever etisk sensitivitet, relasjonell forståelse og evne til refleksjon i møte med andre.

Det omsorgsvitenskapelige grunnlaget tar utgangspunkt i *caring science*-tradisjonen slik den er utviklet av Katie Eriksson (6). I denne tradisjonen forstås verdighet som grunnleggende i møtet mellom mennesker. Mennesket beskrives som bærer av en etos, en indre etisk holdning som kommer til uttrykk i måten vi møter andre på.

«Refleksjon over erfaringer og situasjoner fra praksis er viktig i utviklingen av profesjonell kompetanse.»

I profesjonsveiledning kan dette vise seg gjennom hvordan veilederen lytter, møter usikkerhet og legger til rette for refleksjon uten å komme med raske vurderinger eller en fasit.

Vevatne beskriver nestekjærlighet som en grunnleggende verdi i menneskelige relasjoner (7). I profesjonsveiledning kan dette forstås som en vilje til å møte andres erfaringer med respekt og

ansvarlighet. En *caritativ* grunninnstilling kan bidra til å skape et trygt veiledningsrom der studenter tør å utforske egne erfaringer og etiske utfordringer.

Ved å arbeide med erfaringer og refleksjon kan veiledningskompetanse utvikles som en etisk og relasjonell praksis. Refleksjon over erfaringer og situasjoner fra praksis er viktig i utviklingen av profesjonell kompetanse (8).

FAKTA

Caritativ grunninnstilling

En caritativ grunninnstilling i veiledning innebærer, ifølge Nåden og Sæteren, å være til stede, se studenten og møte den andre med respekt, ansvar og ærbødighet. Beskrivelsen bygger på Erikssons caritative omsorgsteori.

Kilde: Nåden D, Sæteren B. Veiledning og verdighet: Etisk dannelse og didaktisk tenkning på humanvitenskapelig grunn. I: Vevatne K, Bjerga GH, red. Veiledning – en humanistisk og eksistensiell tilnærming. Bergen: Fagbokforlaget; 2023. s. 47–64.

Kunst og kreativitet åpner for refleksjon

Kunst og kreativitet er en sentral del av emnet profesjonsveiledning. Estetiske uttrykk og skapende aktivitet ble brukt som inngang til refleksjon, etisk bevissthet og profesjonell dannelse. For profesjonsutøvere i helse- og sosialfag kan estetiske læringsformer bidra til refleksjon over relasjonelle og etiske utfordringer i praksis.

Gjennom kunst, som dikt, film eller bilder, kan mennesker berøres på måter som åpner for nye perspektiver og forståelser. Berntsen beskriver hvordan møtet med kunst ofte preges av det erkjennende, det uventede og det umiddelbare (3).

Kunstneriske uttrykk kan fremme refleksjon ved å gi tilgang til erfaringer og følelser som kan være vanskelige å uttrykke med ord alene (4).

I den desentraliserte gjennomføringen av emnet profesjonsveiledning ønsket vi å utvikle et undervisningsopplegg som tok utgangspunkt i studentenes lokale kontekst og nærmiljø. Målet var å skape et felles og konkret erfaringsgrunnlag for refleksjon og veiledning.

Kunsten i kirkerommet berører og utfordrer

Som en del av undervisningsopplegget besøkte vi Bakkebø kirke i Egersund. Erfaringene som presenteres her, bygger på undervisernes observasjoner og studentenes skriftlige og muntlige refleksjoner etter besøket.

Bakkebø kirke ble innviet i 1960 og var knyttet til Bakkebø sentralinstitusjon. Kirkerommet er preget av et humanistisk menneskesyn og inviterer til stillhet, sansning og ettertanke (9). En

særlig dimensjon ved kirkerommet er at deler av kunsten er laget av beboere ved institusjonen, noe som forsterker kirkens menneskelige og etiske forankring.

«Etter besøket beskrev flere studenter hvordan stillheten, rommet og kunsten ga assosiasjoner til møter med pasienter og erfaringer fra praksis.»

Studentene ble invitert til å være til stede i rommet med en åpen og undrende tilnærming. Oppmerksomheten ble rettet mot det de sanset og la merke til, gjennom spørsmål som: «Hva berører deg? Hvilke fenomener trer frem?»

I refleksjonsarbeidet etter besøket beskrev flere studenter hvordan stillheten, rommet og kunsten ga assosiasjoner til møter med pasienter og erfaringer fra praksis.

Noen reflekterte over verdighet og hvordan mennesker med utviklingshemming historisk har blitt møtt i helse- og omsorgstjenesten. Andre knyttet erfaringene til egne møter med sårbarhet og behovet for å bli sett som menneske.

Studentene utforsker erfaringer sammen

Etter besøket arbeidet studentene videre med refleksjon, både individuelt og i gruppe. Inspirert av Tveiten (10) skrev de ned ord og tanker knyttet til det de hadde sett eller undret seg over. Lappene ble deretter delt ut tilfeldig, slik at studentene kunne reflektere videre over hverandres tekster.

Metoden åpnet for nye perspektiver og fortolkninger. Studentene leste refleksjonene høyt og utforsket innholdet sammen. Refleksjon i dialog med andre kan bidra til ny forståelse og flere perspektiver i læringsprosesser (11). Det ble lagt vekt på aktiv lytting, undring og utforskning, heller enn å komme frem til «riktige svar».

Når refleksjon knyttes til «noe tredje», som kunst eller rom, kan det skapes et mindre konfronterende rom for utforskning (4). Gjennom arbeidet med kunst, rom og refleksjon erfarte studentene hvordan estetiske erfaringer kan brukes som inngang til samtaler om etikk, menneskesyn og profesjonell praksis.

Kunstbaserte læringsformer styrker profesjonsveiledningen

Erfaringene fra undervisningsopplegget tyder på at møtet med kunst, rom og estetiske erfaringer kan åpne for refleksjon over etikk, menneskesyn og profesjonell praksis i profesjonsveiledning.

Studentenes refleksjoner viste hvordan kirkerommet og kunsten ga assosiasjoner til møter med pasienter, sårbarhet og verdighet.

«Undervisningsopplegget illustrerer hvordan kunst og estetiske erfaringer kan brukes som pedagogisk metode i profesjonsveiledning.»

Undervisningsopplegget illustrerer hvordan kunst og estetiske erfaringer kan brukes som pedagogisk metode i profesjonsveiledning. Når refleksjon tar utgangspunkt i «noe tredje», som kunst eller rom, kan det skapes et mer utforskende rom for samtaler om erfaringer og etiske utfordringer.

Erfaringene fra den desentraliserte gjennomføringen viser også hvordan lokale læringsarenaer kan bidra til profesjonsrettet undervisning. Kunstbaserte læringsformer kan være et verdifullt supplement til tradisjonell undervisning i utviklingen av veiledningskompetanse i helse- og sosialfag.

Forfatterne oppgir ingen interessekonflikt.

ESTETISK LÆRINGSFORM: Kirkerommet i Bakkebø er preget av kunst som inviterer til stillhet, undring og ettertanke. Kirken var opprinnelig knyttet til Bakkebø sentralinstitusjon, og deler av kunsten er laget av tidligere beboere. *Foto: Ukjent fotograf / Dalane Folkemuseum*

1. Vevatne K. Etik, frihet og valg. Med et Kierkegaards blikk på veiledning. I: Bjerga GH, Vevatne K, red. Veiledning: en humanistisk og eksistensiell tilnærming. Bergen: Fagbokforlaget; 2023. s. 83–96.

2. Martinsen K. Øyet og kallet. 2. utg. Bergen: Fagbokforlaget; 2022.
3. Berntsen I. En albatross i stuen: kunst i helse- og sosialfagutdanningene. Oslo: Universitetsforlaget; 1997.
4. Minde Å. Kunsten som sjelens arkitekt: kunst, galskap og terapi. Oslo: Gyldendal Akademisk; 2000.
5. Bjerga GH, Kaldestad K. Supervisor education in a caring science tradition – An expanded knowledge base that safeguards the human being. Scand J Caring Sci. 2025;39(3):e70121. DOI: [10.1111/scs.70121](https://doi.org/10.1111/scs.70121)
6. Eriksson K. Ethos. I: Eriksson K, Lindström UÅ, red. Gryning II. Klinisk vårdvetenskap. Vasa: Åbo Akademi; 2003. s. 21–33.
7. Vevatne K. Betydningen av nestekjærlighet hos Søren Kierkegaard i terapi og veiledning. I: Bjerga GH, Vevatne K, red. Veiledning: en humanistisk og eksistensiell tilnærming. Bergen: Fagbokforlaget; 2023. s. 35–40.
8. Lauvås P, Handal G. Veiledning og praktisk yrkesteori. 3. utg. Oslo: Cappelen Damm Akademisk; 2014.
9. Dalane Folkemuseum. Bakkebø kirke [internett]. Egersund: Dalane Folkemuseum; u.å. [hentet 25. mai 2026]. Tilgjengelig fra: <https://bakkebo.dalanefolkemuseum.no/omradet/bruksbygg-og-anlegg-2/bakkebo-kirke/#byggeprosessen>
10. Tveiten S. Veiledning – mer enn ord. 6. utg. Bergen: Fagbokforlaget; 2024.
11. Dysthe O. Dialog, samspel og læring. Oslo: Abstrakt forlag; 2001.